

Ustawa o Restytucji Niepodległości¹ (1992)

Spis treści

(tytuły artykułów pochodzą od redakcji)

[preambuła].....	2
Art. 1. [zasada suwerenności narodu].....	3
Art. 2. [zasada ciągłości państwa].....	3
Art. 3. [przeгляд umów międzynarodowych i aktów prawnych z czasów PRL].....	3
Art. 4. [rozwiniecie - Nadzwyczajna Komisja Sejmowa].....	4
Art. 5. [przerwanie biegu przedawnienia niektórych przestępstw, weryfikacja sędziów, prokuratorów i adwokatów, lustracja].....	4
Art. 6. [Naczelny Trybunał Narodowy].....	5
Art. 7. [zasady transformacji porządku prawnego].....	5

---

1 Projekt ustawy konstytucyjnej złożony do Marszałka Sejmu przez klub parlamentarny KPN 5 grudnia 1991 roku, kilka dni po ukonstytuowaniu się Sejmu I kadencji. Po burzliwej dyskusji Sejm odrzucił ten projekt głosami partii „okrągłostołowych” (od SLD, poprzez PSL, UD, KLD, ZChN aż po PC) już w pierwszym czytaniu 31 stycznia 1992 roku.

[preambuła]

Sejm Rzeczypospolitej. Polskiej, pochodzący z wolnych i nieskrępowanych wyborów, pierwszych od 1938 roku, będąc najwyższą władzą w państwie i wyrażając wolę ogółu obywateli, proklamuje uroczyście restytucję niepodległości Rzeczypospolitej.

Wspólna agresja Rzeszy Niemieckiej i Związku Socjalistycznych Republik Rad z września 1939 r. doprowadziła do okupacji całego terytorium Rzeczypospolitej. W latach 1944 i 1945 armia radziecka okupowała ziemie polskie i - łamiąc zasady współżycia oraz prawa międzynarodowego - powołała uzależnione od siebie władze.

Bezprawne decyzje, podjęte przez szefów trzech wielkich mocarstw w Jałcie, posłużyły za pretekst do cofnięcia uznania legalnemu Rządowi RP, działającemu na uchodźstwie oraz umożliwiły przekształcenie Polski w satelicki twór, uzależniony od ZSRR. Przeprowadzone w warunkach krwawego terroru, a ponadto sfalszowane tzw. wybory ze stycznia 1947 r. stały się narzędziem kompletnego zniewolenia Polski.

Legalne władze Rzeczypospolitej - Prezydent i Rząd RP - działały w okresie od 18 września 1939 r. do 22 grudnia 1990 r. na emigracji, ale ich bezpośredni wpływ na rozstrzyganie spraw krajowych, ograniczony już w czasie wojny, ustał prawie zupełnie w 1945 r., po aresztowaniu Krajowej Rady Ministrów i samorozwiązaniu się Rady Jedności Narodowej. Stworzyło to długotrwały stan, w którym legalne władze przestały wykonywać swe konstytucyjne funkcje na terytorium Rzeczypospolitej i na arenie międzynarodowej.

Narzucone Polsce władze, a mianowicie tak zwane: Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego, Rząd Tymczasowy, Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, Rząd RP, Rząd PRL a także powołane z jawnym pogwałceniem zasady suwerenności narodu organa o nazwach Krajowa Rada Narodowa, sejm ustawodawczy (z 1947 r.) i następnie sejm PRL oraz wszystkie władze od nich pochodne były z powyższych racji w istocie swej nielegalne. Wykonując jednak funkcje państwowe, przysługujące legalnym organom konstytucyjnym, ukształtowały one strukturę państwową, system prawny; podział terytorialny i stosunki międzynarodowe państwa wprowadzając uzależnionego, lecz w swym rzeczywistym charakterze polskiego.

Polska nigdy nie pogodziła się z narzuconym systemem niewoli narodu i człowieka w latach czterdziestych, w czerwcu i jesienią 1956 r., w marcu 1968 r., w grudniu 1970 r., w czerwcu 1976 r., w lipcu i sierpniu 1980 r., a następnie nieprzerwanie przez całą dekadę lat osiemdziesiątych Polacy stawiali opór wobec narzuconego ustroju, nielegalnej władzy i obcych hegemonii.

Dążenie całego narodu do niepodległości i demokracji urzeczywistnia się obecnie. Wysiłki wielu pokoleń nie poszły na marne. W dwa stulecia po upadku Pierwszej Rzeczypospolitej, w pół wieku po załamaniu się Drugiej Rzeczypospolitej, formuje się ich następczyni i bezpośredni prawny kontynuator - Trzecia w kolejności, suwerenna Rzeczpospolita Polska.

Silą faktów powstaje ona w oparciu o dwa dziedzictwa - dwa polskie systemy państwowe i prawne, przez dziesięciolecia występujące obok siebie: legalny i rzeczywisty.

Instytucjonalna odbudowa Rzeczypospolitej rozpoczęła się 22 grudnia 1990 r., kiedy wybrany w głosowaniu powszechnym ogromną większością głosów Prezydent Rzeczypospolitej objął ten najwyższy urząd zarówno z woli narodu wyrażonej w

ramach istniejącego porządku prawnego jak też jako konstytucyjny kontynuator legalnych władz Drugiej Rzeczypospolitej. Kulminacyjnym aktem tworzenia Trzeciej Rzeczypospolitej, oddającym władzę w ręce społeczeństwa i przywracającym suwerenność narodu stały się wolne i nieskrępowane wybory parlamentarne z 27 października 1991 r. Proces kształtowania Trzeciej Rzeczypospolitej zostanie zakończony wraz z uchwaleniem nowej Konstytucji.

Przejmując władzę najwyższą nad niepodległym państwem, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej potwierdza obowiązywanie zasady suwerenności narodu, określonej w art. 2 Konstytucji z 17 marca 1921 r. oraz w art. 1 Konstytucji z 23 kwietnia 1935 r. Działania, podejmowane z pogwałceniem powyższej zasady były z mocy prawa od samego początku nieważne. Stworzyły one jednak stan faktyczny, trwający do dziś. Aby unormować sytuację, wytworzoną w ciągu ostatnich dziesięcioleci, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej postanawia przyjąć niniejszą ustawę w trybie nadzwyczajnym, po jednym czytaniu, oraz stanowi, co następuje:

Art. 1. [zasada suwerenności narodu]

§ 1. Rzeczpospolita Polska jest państwem niepodległym i demokratycznym.

§ 2. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do narodu - wspólnoty politycznej obejmującej ogół obywateli.

Art. 2. [zasada ciągłości państwa]

§ 1. Przywrócenie niepodległej Rzeczypospolitej Polskiej oznacza kontynuację zarówno legalnej państwowości polskiej, uosabianej przez Prezydenta i Rząd na uchodźstwie, jak faktycznego stanu rzeczy, stworzonego w kraju. Kontynuacja ta w okresie potrzebnym dla uchwalenia Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej będzie wykonywana tylko w granicach zasad, określonych przez niniejszą ustawę, oraz przepisów i postanowień, określonych w ustawach i uchwałach sejmowych, uchwalonych w oparciu o ten akt.

§ 2. Do czasu wejścia w życie nowej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej organy państwowe działać będą w oparciu o ustawę o organizacji władz najwyższych Rzeczypospolitej. Sejm uchwali wymienioną ustawę w identycznym trybie nadzwyczajnym jako bezpośrednio następną w kolejności po niniejszym akcie.

Art. 3. [przegląd umów międzynarodowych i aktów prawnych z czasów PRL]

§ 1. Zachowuje się moc wszystkich ustaw oraz ratyfikowanych umów międzynarodowych i opartych o nie aktów prawnych, powstałych przed dniem uchwalenia obecnej ustawy, chyba że w przeciągu najbliższych siedemdziesięciu siedmiu tygodni uchwałą sejmową zostaną one uznane za nieważne od samego początku w całości lub części, lub zawarte w nich przepisy będą zmienione przez ustawę. W wypadkach szczególnych Sejm może potwierdzić moc prawną danego aktu.

§ 2. Nieważne z mocy prawa są wszystkie akty, które z przyczyn politycznych uchylały przepisy ustaw karnych w celu zapewnienia bezkarności osobom, związanym z organami władzy.

§ 3. Uznanie za nieważną ustawy lub dekretu powoduje nieważność aktów prawnych i decyzji wykonawczych, opartych o daną ustawę czy dekret, chyba że nowa ustawa postanowi inaczej.

§ 4. Pozostają w mocy akty nadania ziemi z reformy rolnej oraz nadanie ziemi osobom osiedlającym się na terenach, które przed 1 września 1939 r. nie były częścią terytorium RP oraz ukształtowany na podstawie tych nadań stan prawny.

§ 5. Sejm rozstrzygnie drogą ustawy o ważności i zakresie obowiązywania wszystkich aktów prawnych dotyczących nacjonalizacji bądź wywłaszczenia własności prywatnej obywateli polskich, oraz o unieważnieniu nabycia wartości majątkowych na mocy aktów uznanych za nieważne, albo z naruszeniem prawa, albo przez wykorzystanie stanowiska państwowego lub politycznego, albo w inny sposób z wyraźny uszczerbkiem interesu publicznego.

§ 6. Potwierdza się nietykalność legalnie nabytego majątku. Nie dotyczy to majątku uzyskanego na podstawie przepisów wykonawczych niezgodnych z postanowieniami prawa, albo wydanych na podstawie aktów prawnych, w trybie przewidzianym niniejszą ustawą uznanych za nieważne.

Art. 4. [rozwińcie – Nadzwyczajna Komisja Sejmowa]

§ 1. Powołuje się Nadzwyczajną Komisję Sejmową w celu dokonania przeglądu wszystkich ustaw i dekretów, wydanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, oraz wszystkich umów i zobowiązań międzynarodowych, podjętych bądź podpisanych i ratyfikowanych przed 27 października 1991 - i wystąpienie z wnioskiem o uznanie ich za nieważne bądź potwierdzenie ich ważności.

§ 2. Każdy obywatel polski ma prawo wystąpić do Nadzwyczajnej Komisji z wnioskiem o uznanie aktu prawnego za nieważny lub potwierdzenie jego ważności.

§ 3. W przypadku zwrócenia się obcego państwa lub innego podmiotu prawa międzynarodowego albo polskiego ministerstwa spraw zagranicznych z pytaniem o ważność umowy lub zobowiązania międzynarodowe RP - Nadzwyczajna Komisja rozpatrzy sprawę w trybie pilnym.

§ 4. Wnioski Nadzwyczajnej Komisji w miarę ich uchwalania będą niezwłocznie kierowane do Sejmu celem rozpatrzenia i podjęcia odpowiedniej uchwały.

Art. 5. [przerwanie biegu przedawnienia niektórych przestępstw; weryfikacja sędziów, prokuratorów i adwokatów; lustracja]

§ 1. Przedawnienie przestępstw, popełnionych po 1 września 1939 r., których ściganie było uniemożliwione lub utrudnione z przyczyn politycznych, albo które były rozpatrywane przez sądy w warunkach nie gwarantujących całkowitej swobody i zasadności orzekania, biegnie począwszy od 27 października 1991 r. Szczegóły określi osobna ustawa.

§ 2. Nie ulegają przedawnieniu zbrodnie ludobójstwa, zbrodnie wojenne i przeciw ludzkości oraz przestępstwa, w wyniku których nastąpiła z winy umyślnej śmierć człowieka.

§ 3. Przedmiotem postępowania karnego nie może być przynależność do partii lub organizacji politycznej, społecznej, zawodowej albo środowiskowej wyrażane poglądy polityczne i ideowe. Niedopuszczalne jest stosowanie odpowiedzialności zbiorowej.

§ 4. Za przestępstwo w sensie niniejszego artykułu uważa się czyn zabroniony ustawą karną obowiązującą w chwili jego popełnienia.

§ 5. Sędziowie, prokuratorzy i adwokaci oraz osoby które faktycznie sprawowały tę funkcję w okresie między 10 października 1939 a 10 września 1989 r. podlegają weryfikacji na warunkach, które określi osobna ustawa.

§ 6. Osoby należące do organów bezpieczeństwa i porządku publicznego, albo faktycznie wypełniające te funkcje, także w ramach formacji wojskowych, współdziałające z tymi organami lub nadzorujące je podlegają specjalnemu postępowaniu sprawdzającemu. W wypadku uzasadnionego podejrzenia przestępstwa, sprawa będzie przekazana do sądu. Szczegóły określi osobna ustawa.

Art. 6. [Naczelny Trybunał Narodowy]

§ 1. Powołuje się Naczelny Trybunał Narodowy dla rozpatrzenia przestępstw zdrady ojczyzny i zdrady stanu, zamachu stanu, naruszenia suwerenności państwa, świadomego przyniesienia szkody państwu polskiemu lub jego obywatelom, osłabiania mocy obronnej i uzależniania jej od interesu obcego państwa, współdziałania w oddaniu części terytorium państwowego, naruszenia prawa obywateli do wolnych wyborów, ludobójstwa i tworzenia systemu terroru oraz innych czynów wymierzonych w państwo, społeczeństwo, życie i wolność obywateli, a więc przestępstw ujętych m.in. w ustawie z 11 października 1932 r. rozdziały XVII, XVIII, XIX, XX częściowo XXI, XXIII, XXXV, XXXVI oraz w ustawie z 19 kwietnia 1969 r. rozdział XIX, częściowo XXI, XXII, XXVI, XXVIII, XXXIII.

§ 2. Szczegóły powołania, organizacji i procedury Naczelnego Trybunału Narodowego określi osobna ustawa.

Art. 7. [zasady transformacji porządku prawnego]

§ 1. Przeobrażenia systemu prawnego powinny następować w taki sposób, aby nie narażać godności i wiarygodności międzynarodowej Rzeczypospolitej, powagi jej władz i urzędów, ani uzasadnionych interesów obywateli.

§ 2. Ustawa niniejsza zamyka okres ograniczonej suwerenności państwowej oraz uzależnienia obywatela od niekontrolowanej władzy. Uzasadnienie Sejm obecny spontanicznie określił się jako Sejm I koalicji Trzeciej Rzeczypospolitej. Byłoby to jedynie pustym stwierdzeniem, gdyby uznać legalność i zachować politykę konstytucyjną państwa w postaci stalinowskiej konstytucji PRL z 1952 roku. Wyraźne określenie nowych podstaw konstytucyjnych niepodległej Rzeczypospolitej wymaga również wyraźnego określenia warunków na jakich przejmujemy spuściznę prawną byłej PRL.